

UDK 087.5(497.4)(091):069.9:37

1.19 Objavljena recenzija, prikaz knjige, kritika

Prejeto: 8. 11. 2013

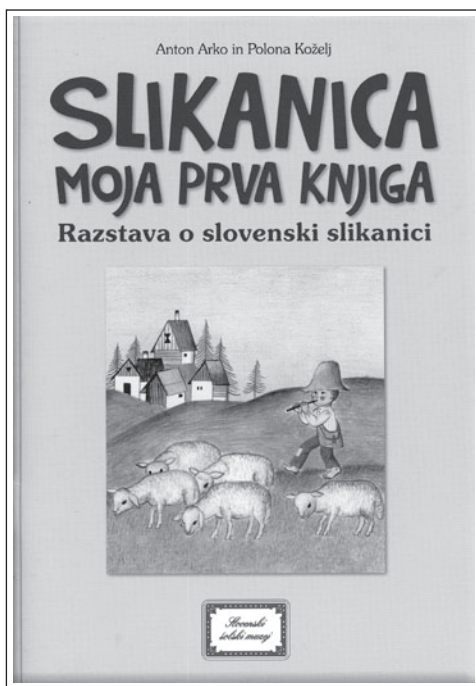
Slikanica – moja prva knjiga
Razstava o slovenski slikanici
“The Picture Book – My First Book”
An exhibition about Slovenian picture books

Uvod

Razstava, ki je na ogled v Slovenskem šolskem muzeju od 27. maja 2013, nas popelje v barviti svet slikanic. Predstavi nam zgodovinski pregled razvoja izvirne slovenske slikanice, prikaže različne vrste slikanic, ki ustrezajo različnim željam in potrebam uporabnikov ter osvetli pedagoški pomen slikanic za celostni razvoj otroka. Posebno vrednost razstavi dajo spomini znanih Slovencev na njihove prve in najljubše slikanice. Ob dvanajstih panojih, ki predstavljajo vsebino razstave ima obiskovalec možnost opazovati prave primerke slikanic, ki so skovale slovensko zgodovino te zvrsti otroške literature.

Slikanice so prijetna tema, ki združuje ne samo različne generacije ljudi, temveč tudi različna interesna področja. Starejši se radi spominjajo svojih prvih in najljubših slikanic, malce mlajši radi primerjajo slikanice, ki so jih listali sami, s slikanicami, ki so na voljo današnjemu otroku, najmlajši pa se ob slikanicah poglabijo v svet barvitih podob in zgodb. Pedagogi in starši v slikanici lahko prepoznajo koristno igračo, saj slikanica pripomore k celostnemu razvoju otroka ter pomaga k uvajanju v svet branja. Za ljubitelje zgodovine je zanimiv zgodovinski vidik razvoja izvirne slovenske slikanice, za umetnostne zgodovinarje in likovnike ustvarjalci ilustracij, za ljubitelje pisane besede pa literarna plat slikanic. Zato je slikanica zanimiva tema tudi za Slovenski šolski muzej in za njegove obiskovalce.

Avtorja razstave, bibliotekarka Polona Koželj in kustos Anton Arko, sta razstavo zasnovala tako, da se obiskovalec najprej seznani z zgodovinskim razvojem izvirne slovenske slikanice. Njeni začetki segajo v čas na prelomu iz 19. v 20. stoletje, ko si je skupina slovenskih študentov likovne umetnosti na Dunaju zavzeto prizadevala za približevanje visoke umetnosti preprostemu slovenskemu človeku. Za svoje ilustracije so izbirali zgodbe slovenskih avtorjev in dela iz ljudskega slovstva. Tako so začele nastajati prve izvirne slovenske otroške ilustrirane knjige, ki so se sčasoma, ko je ilustracija začela prevladovati nad besedilom, razvile v slikanice. Slovenska slikanica je odraščala s pomočjo kvalitetnih piscev besedil, inovativnih ilustratorjev ter s pomočjo pomembne ustanove – založbe Mladinska knjiga, ki je vse od leta 1945 pa do danes vodilna na

Naslovnica kataloga, ki je izšel ob razstavi Slikanica – moja prva knjiga. (SŠM, knjižnica)

področju izdajanja kvalitetnih knjig za otroke in mladino. S svojimi zbirkami Cici-banova knjižica, Čebelica, Najdihojca in Zvezdica je približala slikanice veliki večini slovenskih otrok mnogih generacij.

Poseben razcvet je slovenska slikanica doživela po letu 1970, saj so takrat ustvarjali nepozabni ilustratorji – Jože Ciuha, Melita Štih Vovk, Milan Bizovičar, Lidija Osterc, Ančka Gošnik Godec, Marlenka Stupica, Roža Piščanec, Marjanca Jemec Božič, Jelka Reichman in drugi. Besedila, ki so navdihnili njihovo ustvarjanje, so prihajala izpod peres kvalitetnih piscev besedil kot so Tone Pavček, Dane Zajc, Ela Peroci, Josip Ribičič... Z 80. leti 20. stoletja je slovenska slikanica dosegla raven svetovne slikanice. K temu je zagotovo pripomogel tudi opus ilustratorke Marije Lucije Stupica, ki je v svojih otožnih in melanholičnih ilustracijah vrhunsko orisala ozračje v Andersenovih pravljicah. V tem obdobju so se začele pojavljati nove oblike slikanic: slikanica brez besedila, strip ter avtorska slikanica, kar pomeni, da je avtor besedila in ilustracije ista oseba.

Zaradi želje po ohranjanju in rasti kvalitete slovenske slikanice, so se začele pojavljati prireditve kot je Slovenski bienale ilustracij. Bienale je bil ustanovljen leta 1993 in je bil do danes izveden desetkrat. Ob bienalu strokovna žirija podeli Smrekarjeve nagrade najboljšim slovenskim ilustratorjem. Leta 2004 je Gospodarska zbornica Slovenije uvedla praznik Izvirne slovenske slikanice, ki se je do letošnjega leta praznoval 2. aprila (rojstni dan Hansa Christiana Andersena), od leta 2013 dalje pa se praznuje

*Pogled na del razstave Slikanica – moja prva knjiga, Slovenski šolski muzej 2013.
(SŠM, fototeka)*

22. oktobra, na rojstni dan Kristine Brenkove. Na ta dan strokovno združenje vsako leto podeli nagrado za najboljšo izvirno slovensko slikanico leta. V letu 2013 je nagrado prejel Damijan Stepančič za ilustracijo Prešernove Zdravljice. Damijan Stepančič je trenutno gotovo eden izmed najbolj vplivnih in prodornih slovenskih ilustratorjev, zato smo ponosni, da je bil 27. maja 2013 tudi naš slavnostni gost in govornik na odprtju razstave Slikanica – moja prva knjiga v Slovenskem šolskem muzeju.

Ko se obiskovalec razstave o slovenski slikanici seznani z njeno zgodovino, ga sošledje panojev popelje do naslova »Slikanica za vsakogar«, kjer so predstavljene različne vrste slikanic – glede na vsebino, glede na ustvarjalni postopek, glede na razporejenost besedila in ilustracije ter glede na zahtevnostno stopnjo slikanice. Slikanice so tako prilagojene potrebam uporabnikov, njihovi starosti, željam in interesom. Kakšne slikanice so za otroka v določeni starosti primerne in kakšen vpliv imajo slikanice na otrokov razvoj, nam na kratko osvetli del razstave z naslovom »Slikanica – otrokova vzgojiteljica«. Stroka slikanici priznava pomemben vpliv na kognitivni, afektivni, psihomotorični in socialni razvoj otroka. Poleg tega, da otrok lahko s pomočjo slikanice spozna svet okoli sebe, razvija miselne povezave, krepi spomin, razvija govorno izražanje, estetski čut, zaznavanje, bogati besedni zaklad in domišljijo, podaljšuje čas pozornosti in koncentracije in tako dalje, je slikanica pomemben dejavnik tudi pri uvajanju otroka v svet branja, je njegov prvi stik z literaturo.

Prijetni spomini na prvi stik s knjigo zaznamujejo človeka za celo življenje. Njihovo pomembnost razstava poudari s spomini znanih Slovencev na njihove prve in

najljubše slikanice. Vsakega obiskovalca premaga radovednost, da bi izvedel, kaj je kot otrok najraje bral predsednik države Borut Pahor ali začetnik slovenskega stripa Miki Muster. K sodelovanju smo povabili osem znanih osebnosti iz različnih področij – od ilustratorjev in glasbenikov do športnikov in politikov, ki so z nami delili svoje spomine.

Ob razstavi je izšel tudi katalog z istoimenskim naslovom *Slikanica – moja prva knjiga*, ki vsebino razstave še nadgradi z razširjenimi informacijami in omogoča obiskovalcu spoznavanje slikaniške tematike tudi doma. Pomembna vrednost kataloga je v njegovi trajnosti – ko bo razstavno avlo Slovenskega šolskega muzeja že krasila nova razstava, se bomo slikanic lahko spominjali s prelistavanjem kataloga. Šolski otroci imajo možnost, da nadgradijo znanje in si pridobijo nove likovne izkušnje tudi pri pedagoških programih, ki spremljajo razstavo. Za tri različne starostne stopnje so na voljo tri likovne delavnice, kjer se otroci srečajo s podobnimi likovnimi nalogami in vprašanji kot sami ustvarjalci slikanic.

Razstava je med obiskovalci doživela pozitiven sprejem. Nasmehi na obrazih, prežetih z nostalgijo ob pogledu na razstavljene slikanice pričajo, da je razstava dosegla svoj namen. Od najstarejših, ki svoje slikanice najdejo še med črno-belimi izdajami pa do najmlajših, ki se radi poigrajo z interaktivno slikanico, vsak najde nekaj zase – zanimivost, zabavo, informacijo ali spomin.

Polona Koželj

Summary

The Picture Book – My First Book

The picture book, a child's first book, is a sub-genre of literature for children and young people, the main characteristic of which is the presence of both verbal and pictorial information, used to convey content. Both the pictorial and verbal elements play their own role and the quality of a picture book depends on how inter-related these two elements are. Through creating a connection between the verbal and the pictorial, a child "reading" the book develops various thought processes and verbal skills, is introduced to the world of reading and acquires the fundamental aesthetic notions. By reacting emotionally to the images and content a child also develops the mental side of his or her personality, which is why the most beautiful and frequently seen picture books are retained in our memory well into adulthood and old age. Different pedagogical disciplines attribute to the picture book an important role in a child's development. The picture book is of interest not only to pedagogues, but also to historians, writers, illustrators and other artists, parents and, last but not least, children themselves. This is why an exhibition has been organised by the Slovenian School Museum, which gives an overview of the picture book genre in Slovenia, presenting various types of picture book for different readers, and basic thoughts about their pedagogic significance to the child's overall development. The exhibition will present this theme, often dealt with in pedagogic literature, in a lively and intriguing way that will be of interest to both the expert and the casual visitor. The exhibition catalogue offers additional information about the presented themes and supports further study of the exhibition content.